

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կես տարվանը 6 ռուբլի:

Առանձին համարները 7 կոպեկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմյանիս խմբագրատան մէջ:

Մեր հասցեն. Тифлиς. Редакция «Мшакъ».
կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերէն):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
խրաքանչիւր ըստ 2 կոպեկի:

Թիֆլիսի հայոց «ՀԱՅԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ» նախաձեռնութեամբ շաբաթ օր, օգոստոսի 29-ին, ժամը 11-ին, պատարագից յետոյ, Վանքի մայր եկեղեցում կատարվելու է հոգեհանգիստ՝ ի յիշատակ
ՐԱՅԱՅԷԼ ՊԱՏԿԱՆԵԱՆԻ
Հանգուցեալ բանաստեղծի յարգողները և բարեկամները հրաւիրվում են ներկայ լինելու հոգեհանգստին:

2—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ ԱՐՀԵՏԱԳԻՏԱԿԱՆ ԻՊՐՈՑԸ տեղեկացնում է, որ ընդունելութեան քննութիւնները և վերաքննութիւնները տեղի կունենան 16-ին, 17-ին և 18-ին, իսկ պարտաժամները կը սկսվեն սեպտեմբերի 21-ին:

2—3

ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ

Քաղաքացիական պատերազմը.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ.
Պաշտօնական տեղեկութիւններ խօշրջայի մասին. Թիֆլիսի հայուհեաց բարեգործական ընկերութեան վարմունքը. Պարսկաստանի զեւարթները. խօշրջայի մասին. Նամակ Շուշուց. Նամակ Խաղաղիւն. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Խաղաղութան կաթողիկոսութեանը. Նամակ Պարսկաստանից.—ՀԵՆՈՒԳԻՄԵՆ.—ԲՈՐՈՍ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Բնագրութեան և թարգմանութեան ծրագիր:

ԳԱՆՈՒՆԵՐԻ ՊԱՆԱԶԸ

Մինչդեռ Թիֆլիսը թէ իր օրինակելի ազնիւ քաղաքացիայի շնորհիւ, և թէ հասարակաց բոլոր ոյժերի օգնութեամբ կարողացաւ յաղթանակ տանել խօշրջայի վրա, —մեր երկրի զաւառները նոյն դրութեան մէջ չեն: Այլ ևս չենք խօսում այն տեսակ պարտաճանաչ և եռանդոտ վարչական անձանց վրա, ինչպէս են նահանգապետ իշխան Շերիաշիձէ, քաղաքագլուխ իշխան Արզումանիսի և ոստիկանապետ Մաստիցի, որոնք ամբողջ ամառը ամենաշոք ժամանակի խօշրջայի ամբողջ տեղութեան միջոցին հերոսաբար մնացին Թիֆլիսում: Եռանդոտ կերպով գործելով քաղաքում, բայց Թիֆլիսում կայ նոյնպէս և հասարակաց կարծիքը կայ հասարակութիւն, կան պարտաճանաչ բժիշկներ, կայ երիտասարդութիւն, կան նշանաւոր գումարներ գործին նուիրող հարուստներ, և այլն....

Մեր զաւառական հարուստները ոչ թէ միայն փախչում են քաղաքից ու հեռանում ամառանոցները, բայց և իրանք նիւթապէս չեն օգնում զաւառական այն սակաւութիւն:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԹԱՔԱՆՈՒԹԵԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

Մինչև վերջին տարիները ծխական դպրոցներում աւանդելով առարկաները՝ ծրագիրը չունէին. իւրաքանչիւր ուսուցիչ այս կամ այն առարկայից անցնում էր այն, ինչ ինքը գիտէր, այնչափ, որքան ինքը կը բարեհաճէր: Իրերի այդ անմիջական գրութիւնը իր հետեւանքներով երկար տարիներ քաղաքացիով մեր դպրոցները, վերջապէս այժմեայաւ ուղարկութեան. կազմվելով վաղուց սպասվող ծրագրերը: Ինչպէս վերջը ցայ է տալիս և ինչպէս յատուկ է ամեն մի նոր ձեռնարկութեան, նորակազմ ծրագրերը ունի պակասութիւններ, թերութիւններ, որոնց, հարկաւ պէտք է աշխատել օր առօր ռզդել: Այս այդ նպատակից թերազդեց, մասովը ենք յայտնել մեր կարծիքը թուաբանութեան և բնագիտութեան ծրագրի մասին: Թող նոյնը անեն միւս ուսուցիչները իրանց զատակոսած առարկաների վերաբերեալ: Այդ եղանակով, պէտք է յուսաւ, կարելի է նպաստել կազմելու լիակատար և իր նպատակին յաջողութեամբ ծառայող բարեկից ծրագրեր:

և եռանդոտ երիտասարդութեանը, որը մնում է վարակված քաղաքներում և զիւղերում, կազմում է անհիտարական խմբեր, հոգում է քաղաքի մաքրութեան մասին, հոգում է հիւանդների մասին, հիմնում և կառավարում է ձրի թէյատները, քարոզում է ժողովրդին չափաւորութիւն, բացատրում է ամբողջ խօշրջայի ժամանակ ապրելու եղանակի անհրաժեշտ կանոններ և այլն....

Երբ որ կաթողիկոսական ընտրութեան ժամանակ մենք երեւանեան նահանգից մեր գրած նամակներում ասում էինք թէ մեր զաւառներում կաղանկերով է արդէն զաւառական ինտելիգենցիա, լուսաւորված միջին դասակարգը,—մենք չը գիտէինք թէ այդպէս շուտ պիտի առաջ գայ խօշրջայի պէս մի աղետ: Եւ ահա հասաւ այդ աղետը,—և ուղիղ այդ մեր յիշած զաւառական երիտասարդութիւնը փայլուն կերպով վկայեց իր օգտաւէտ դրութեան մասին մեր բոլոր զաւառական քաղաքներում.... Գրեթէ առանց նիւթական միջոցների նրանք, այդ երիտասարդները, որոնք մեծ մասամբ պատկանում են միջին դասակարգին, որոնց թիւում գրեթէ չը կան էլ բարձրագոյն, հաւանաբանական ուսում ստացածներ, մեծ գործ կատարեցին բոլոր մեր զաւառական քաղաքներում:

Վերջինք մի օրինակ. երեւանում այդ երիտասարդութիւնը մեծ չարաբանքով սրանից, նրանից կօպէկներ մուրալով հաղի հաջ մի 500 ռուբլու գումար կարողացաւ ժողովել և այդ գումարով մի աւանդ է արդէն, որ պահում է քաղաքում երկու ձրի թէյատներ, իրանք, երիտասարդներ, անձնուիրաբար էլ մնալով քաղաքում:

Բնագրութիւնը ծխական դպրոցներում դասախօսվում է ամբողջ երկու տարի՝ չորրորդ և հինգերորդ բաժանմունքներում: Ինչ պէտք է անցնել այդ ժամանակամիջոցում—ասան հարցը: Ճարտական գիտելիք բնական գիտութեանց, պատասխանում է նորակազմ ծրագիրը: Խոստովանվեցէր, որ այդ պատասխանը չափից դուրս ընդհանուր չափից դուրս անորոշ և ոչինչ չը պարզող խօսքեր են: Ճարտական գիտելիք խօսքերին զանազան ուսուցիչներ զանազան ծաւալ կարող են տալ նայած իրանց ստացած գիտութեան, մասնկալածական պատրաստութեան և քմահաճութեան: Բնական գիտութիւնը ունի շատ ճիւղեր—հանգրքանութիւն, բուսաբանութիւն, կենդանաբանութիւն, մարդաբանութիւն, ֆիզիկա և քիմիա: Նորակազմ ծրագրերը պարտաւոր էր որոշել թէ այդ ճիւղերից որոնց վրա պէտք է դասաւորապէս կենտրոնանալ չորրորդ բաժանմունքում և որոնց վրա՝ հինգերորդում: Այդ բաւական չէ, անհրաժեշտ էր մանրամասնաբար պարզել բոլոր այն նիւթները, որ կարեւոր է անցնել բնագիտութեան այս կամ այն ճիւղից, ինչպէս արած է արդենական քաղաքային դպրոցների բնագիտութեան ծրագրում, ուր մի առ մի շարք են բոլոր այն հանգրքեր, բոլորներ, կենդանիների այլ և այլ անունները և տեսակները, որ կարեւոր են գտել:

քում ու ծառայելով թէյատան չքաւոր բաղմամբիւ պոկոններին: Բայց ահա փոշիւր սկսում են արդէն պակասել, իսկ խօշրջան դեռ շարունակվում է: Երեւանի քաղաքային վարչութիւնը աւելորդ է համարում Թիֆլիսի քաղաքային վարչութեան պէս նիւթապէս օգնութեան հասնել ձրի թէյատներին և ճաշարաններին, երեւանի հարուստներն էլ զլանում են մի քանի հարկի ռուբլի տալ երիտասարդներին, որպէս զի նրանք կարողանան շարունակել իրանց մարզասէր և վերին աստիճանի օգտաւէտ գործը:

Կովկասեան հայոց Բարեգործական ընկերութիւնը ամբողջ Անդրկովկասի վրա նշանակեց 5000 ռուբլի աղետի դէմ կռելու համար և այդ գումարն էլ բաժանեց հարկաւան, երկու հարկաւան ռուբլիների վրա, այնպէս որ իսկապէս ամեն մի զաւառական քաղաք վիշտները միայն ստացաւ: Թիֆլիսի կանանց Բարեգործական ընկերութիւնը և Բարդուի Մարգարական ընկերութիւնը՝ անհոգ դիմեց բռնեցին այդ աղետի ժամանակ. մեր հոգեւորականութիւնն էլ բացի մի երկու երեք քարոզներից ոչինչ չարեց, ոչ խօսքով և ոչ գործով ժողովրդի համար տաքնապի ամբողջ տեղաւորութեան ժամանակ....

Եւ ահա, երեւանի մեր թղթակիցը գրում է մեզ հետեւալով. «Շուտով գուցէ նիւթական միջոցների պակասութեան պատճառով, ստիպված կը լինենք փակել ձրի թէյատները, որոնք այսքան օգուտ բերեցին ժողովրդի ստորին դասակարգին: Մեր հարուստները մեզ չեն օգնում, չեն էլ մոտաձում, որ շուտով իրանք կը սկսեն վերադառնալ ամառանոցներից, ուրեմն իրանց համար էլ ցանկալի է, որ քաղաքում այլ ևս էպիդեմիա չը լինի: Եւ մի թէ երեւանցիներին յարմար է, որ այստեղի չքաւորները ստիպված լինեն դիմել ուրիշ քաղաքների օգնութեանը....»

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԽՕԼԵՐԱՅԻ ՄԱՍԻՆ

Բազուի նահանգապետը հաղորդում է, օգոստոսի 23-ին Բազում մեռաւ 1. հիւանդանոցում մրտնադներ, մեռնողներ և առողջացողներ չեն եղել. մնում են 4. Զինուորական հիւանդանոցում 7.

անցնել այս կամ այն բաժանմունքում: Մեր ծրագիր կազմողները կարող էին գէթ, յարմար եղանակով, ընթրիքիստիլ ուսուցող դպրոցների բնագիտութեան ծրագիրը և ոչ թէ տպելով չորս անուրոյ, ոչինչ չը պարզող խօսքեր—չաւարական գիտելիք բնական գիտութեանց—հանգստացնելին իրանց խիղճը, թէ բնագիտութեան ծրագիրը կազմեցին: Այդպիսի տարրերով ծրագրով անկարելի է ղեկավարվել. նա կատարեալ իրաւունք է տալիս ուսուցչին այսօր, ինչպէս և շատ տարիներ առաջ՝ երբ ծրագիր չկար, դասախօսելով բնագիտութիւն, անցնել այնքան նիւթ, որքան ինքը կը ցանկանայ, կը բարեհաճէ, կը տրամադրվէ: Մի թէ հարկաւոր է լրարկութեան այդ խառնակութեան, անորոշութեան բոլոր վնասակար հետեւանքները պարզել:

Գառնանք թուաբանութեան ծրագրին: Թուաբանութիւնը ունի երկու մաս՝ տեսական և գործնական, պարզ ասած՝ գործողութիւններ և խնդիրներ, կամ պ. Մանդիլեանի տեղիւնօրոգիայով խօսած՝ թուաբանական գործողութիւնների ուսում, ուր կենսաբիւլային հանգամանքների ուսում, ուր այդ գործողութիւնները պիտանութեամբ գործադրվում են: Ժամանակակից մանկավարժները թուաբանութեան յիշատակած երկու մասերն անցնում են զուգընթացաբար, ամեն մի տարի,

նահանգում հիւանդացել են 3, մեռել են 5. մնում են 11.

Ելիսաւետպոլի նահանգապետը հաղորդում է, որ օգոստոսի 23-ին Գանձակում հիւանդներ չը կան. հիւանդում հիւանդացան 89. առողջացան 29, մեռան 48. մնում են 85.

Քուլթայի նահանգապետը հաղորդում է, որ Քուլթայիում մեռաւ 1, առողջացան 2. մնում է 1. նահանգում հիւանդացան 4. մեռան 4, առողջացան 2. մնում են 32.

Գաղստանի նահանգապետը հաղորդում է, Շուրապում առողջացան 2. մնում են 4. չըլանում հիւանդացան 93. մեռան 40. առողջացան 117. մնում են 723.

Երևանի նահանգապետը հաղորդում է, որ օգոստոսի 21-ին Երևանում հիւանդացան 3, մեռան 4. առողջացան 16. մնում են 52: Նահանգում հիւանդացան 96. մեռան 12. առողջացան 7. մնում են 721.

Ստաւրոպոլում մինչև օգոստոսի 24-ը հիւանդացան 12, մեռան 5. առողջացան 4, նահանգում հիւանդացան 655, մեռան 252, առողջացան 44.

Կարսի նահանգապետը հաղորդում է. Կարսում հիւանդացան 16. առողջացան 13, մեռան 9. մնում են 98. չըլանում, բացի Նախիջևանի բաժինը, առողջացան 17, մեռան 8.

Զաքաթալի չըլանի կառավարիչը հաղորդում է. չըլանում հիւանդացան 18, առողջացան 26, մեռան 10. մնում են 53:

Բազուի նահանգապետը հաղորդում է օգոստոսի 24-ին Բազում առողջացաւ 1, քաղաքում և հիւանդանոցում մեռնողներ չկան, մնում են 3. Զինուորական հիւանդանոցում 7. նահանգում հիւանդացան 22, մեռան 13, մնում են 17.

Ելիսաւետպոլի նահանգապետը հաղորդում է, որ օգոստոսի 24-ին քաղաքում հիւանդներ չը կային, նահանգում հիւանդացան 27, առողջացան 22, մեռան 19, մնում են 71:

Քուլթայի նահանգապետը հաղորդում է, որ օգոստոսի 24-ին Քուլթայիում առողջացաւ 1, հիւանդներ այլ ևս չը կան. նահանգում հիւանդացան 5, մեռան 2, առողջացան 6, մնացին 29.

Գաղստանի նահանգապետը հաղորդում է, որ օգոստոսի 24-ին Շուրապում խօշրջայով հիւանդներ մէջ փոխութիւն չը կայ: Շըլանում հիւանդ

ամեն մի բաժանմունքում որոշ թւերի սահմաններում, այդպէս է վարվում ի միջի այլոց և ուսուցչանի մանկավարժ Գալեմբերգ, որի թուաբանական դասաւորվելը թարգմանված են հայ ծխական դպրոցների համար: Միանգամայն հակառակն ենք տեսնում մեր նորակազմ ծրագրում և պ. Մանդիլեանի թուաբանական դասաւորվելում, որոնց սերտ յարաբերութիւնը, անխնդիր կապը ծրագրի հետ անվիճելի է: Ըստ ծրագրի և ըստ պ. Մանդիլեանի, թուաբանութեան տեսական մասը—գործողութիւնները պէտք է անցնել շուտ մաս առաջի երեք տարում, իսկ գործնականը—խնդիրները միայն չորրորդ բաժանմունքում: Այդ կարգադրութիւնը թէ թիրիմացութիւն է և թէ վերին աստիճանի վնասակար: Ահա թէ ինչու: Մենք ունենք հարկաւոր միջառան դպրոցներ, ուր ուսումը շարունակվում է միայն երեք տարի, ուր չորրորդ բաժանմունք չկայ. հետեւաբար, հաւատարմի մնալով նորակազմ ծրագրին և լսելով պ. Մանդիլեանին, միջառան դպրոցը աւարտող հաղաբարձը հայ երեխաները կը սովորեն թուաբանութեան միայն տեսական մասը—գործողութիւնները, զուրկ մնալով գործնական մասից—խնդիրներից: Բայց չէ որ տեսականը միայն նախապատրաստութիւն է գործնականի համար. չէ որ առանց գործնական թուաբա-

դպրան 83, մեռան 57, առողջացան 157. մեռում են հիւանդները Շուրպայում 4, չըջանում 653:

Երևանի նահանգապետը հաղորդում է որ օգոստոսի 22-ին հիւանդացան 2, մեռաւ 1, առողջացան 8, մեռում են 45, նահանգում հիւանդացան 135, մեռան 75, առողջացան 88, մեռում են 693:

Կարսի նահանգապետը հաղորդում է. Կարսում հիւանդացան 16, առողջացան 13, մեռան 4. մեռում են 97. չըջանում հիւանդացան 52, առողջացան 17, մեռան 7, մեռում են 84:

Ստամբուլի նահանգապետը հաղորդում է. Ստամբուլում հիւանդացան 10, մեռան 2. առողջացաւ 1. նահանգում հիւանդացան 149, մեռան 65, առողջացան 115:

Ջալալաբադի չըջանի կառավարիչը հաղորդում է. չըջանում հիւանդացան 4, առողջացան 14, մեռան 3. մեռում են 40,

Թիֆլիսի Պարսից հիւանդանոցում օգոստոսի 25-ին կային 3. 6-րդ քաղաքամասից բերված է Մուշաբոյ գիւղի բնակչուհի Գիւլնարի Ալլահ-Վերդի-զիլ: Մեռան 2. Անմեղ-Մաշալի-Բաբա օղլի, 40 տարեկան և Բըղա-Մաշալի-Միլլա օղլի 30 տարեկան. օգոստոսի 26-ին կային 2 հիւանդ, և բերված է 1 քաղաքամասից, աղուսի գործարանից մի պարսիկ (երրորդ դէպքը մի և նոյն տեղից): Ախալցխայում օգոստոսի 21-ին կային 15. 0-գոստոսի 21 և 22-ին հիւանդացան 45, առողջացան 3. մեռան 25. մեռում են 32.

Ախալցխայում գտնվող Տամանկի գիւղի մէջ հիւանդացան 29 դեռուոր. մեռան 6: Արգալա գիւղում առողջացաւ 1. Սիւրիկի գիւղում օգոստոսի 15-ին կային հիւանդներ 5. 15-ից մինչև 21-ը հիւանդացան 7. առողջացան 9. մեռաւ 1. մեռում են 2. միւս գիւղերում խօլերա չը կայ:

Ախալքալաքի գաւառապետի հետազոտիչից երևում է, որ օգոստոսի 22-ին և 23-ին գիւղերում հիւանդացան 58, առողջացան 52, մեռան 53, մեռում են 85: Ախալքալաք քաղաքում հիւանդներ չը կան:

Գորու գաւառ. — Բօրթօմում օգոստոսի 18—21 նոր հիւանդութեան և մահվան դէպքեր չեն եղել. մեռում են առաջիկայ հիւանդներից 2. Մօխիսի գիւղում ամսին 19-ին հիւանդացան 2. մեռաւ 1. Գիւլ-Մէջրիսիսիում հիւանդացան 1. իկաճում օգոստոսի 20—22 հիւանդացան 3, մեռաւ 1. մեռում են 2. Բօրթօմում մեռաւ 1. հիւանդներ չը կան: Գօրիում նոր հիւանդացաններ և հիւանդներ չը կան:

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅՈՒՀԱՅՑ ԲԱՐԵՎՈՐԹԱԿԱՆ ԸՆԿԵ-
ՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՄՈՒՆԻՔԸ

Տեղական ուսու լրագրիչներում կարդում ենք, որ Թիֆլիսի «Հայուհեաց» բարեգործական ընկերութիւնը յայտնում է, որ այն դրամները, որ ընկերութիւնը ստացել է էպիդեմիայի տեսողութեան ժամանակ խօլերայից վնասվածների ընտանիքների օգտին չէ կարող յատկացնել, քանի որ պէտք է գործածել յօդուտ քաղաքի չքաւոր աշակերտուհիներին...

Հրաշալի լօգիկա: Գիցուք մենք մի որ և է հոգևորականի մասին ասում ենք, որ նա փոխանակ գործնական միջոցներին ձեռնարկելու, խօլերայի ժամանակ ժողովրդին օգնելու, կամ դոնէ փոխադարձ օգնութեան սկզբունքը քարոզելու, կանգը:

Նույնպէս, տեսականը նպատակ չունի: Ինչու սովորել գործողութիւնները, երբ չը պէտք է խմանալ թէ ուր կարելի է «պիտանութեամբ» գործադրել այդ գործողութիւնները:

Եթէ թուաբանութիւնը ունի երկու մաս—տեսական և գործնական, եթէ այդ երկու մասերն էլ, իրեն փոխադարձաբար իրար լրացնող, համահասար անհրաժեշտ են, ինչպէս ընդունում է և պ. Մանդլինսկան, եթէ միւս կողմից մենք ունենք հարկաւոր միջատեան դպրոցներ, որ ուսումը շարունակելու է միայն երեք տարի, որ չորրորդ բաժանմունքը չը կայ.—միթէ այդ բոլորը աւելի քան պարզ չէ, որ անհրաժեշտ էր թուաբանական նիւթերը կարգադրել այնպէս, որ երեք տարեկան ընթացքում ձեռք բերվին թուաբանութեան երկու անհրաժեշտ մասերն էլ, տեսականն էլ, գործնականն էլ, ինչպէս ամենայն հեշտութեամբ և աղտոտեմամբ անում են ժամանակակից ուսու մանկավարժները, Գյուլիսիքի, Գիւլիսի, և այլն, և ոչ թէ, ինչպէս պահանջում են նորակազմ ծրագրերը և պ. Մանդլինսկան, միջատեան դպրոցի ամբողջ դասընթացը նուիրել թուաբանութեան մի մասին, հաստատ իմանալով, որ միւս մասը—գործնականը, որ աւելի կարեւոր է, ժամանակ չունենալով, չը պէտք է անցնենք: Այդպէս վարվելով, մենք կունենանք մի չիտութիւն, որի պատերը կառուցված են, բայց որի տանիքը երբեք

նում է եկեղեցու բնով վրա և անդադար կրկնում է, թէ խօլերան մեղ Աստուծոյ մեր մեղքերի համար է ուղարկված: Եւ ահա մի այլ լրագրիչ, նոյն հոգևորականին պաշտպանելու համար մեղ պատահաւորում է, թէ՛ սուտ է մեր ասածը, թէ՛ այդ մարդը շատ լաւ հոգևորական է, միշտ հոգում է իր քաղաքի կամ թեմի դպրոցներին մասին և այլն: Ասեցէք, ինչո՞ւ, ինչ ժամանակ է խօսել դպրոցների մասին, երբ ժողովուրդը խօլերայից է կոտորվում...

Բացի սրանից, մեր արկիւններին երևելի ընկերութիւնը յայտնում է, որ ընկերութեան կանոնադրութեան գործութեամբ ընկերութեան դրամները կարելի է գործածել միմիայն յօդուտ Թիֆլիսի աղքատաւորութեան և ոչ երբեք յօդուտ գաւառական չքաւոր աղքատաւորութեան, իսկ Թիֆլիսում խօլերան անցել է արդէն, ուրեմն ոչինչ էլ հարկաւոր չէ անել...

Սա էլ մի շատ հրաշալի լօգիկա է, որը պատիւ չէ բերում մեր իշխան սեռի տրամաբանօրէն մտածելու կարողութեան: Շատ բարի. Թիֆլիսի միայն պիտի օգնէ՞ք. ապա ինչի՞ չը յատկացրէք խօլերայի ժամանակ գէթ մի 500, կամ նոյն իսկ 300 բուրլի խօլերայի ժամանակ Թիֆլիսի աղքատ աղքատաւորութեանը, իրանց անելում թէ, չաքաւ և զինի բաժանելու համար: Դուք ասում էք՝ խօլերան անցել է, այլ ևս ինչ հարկաւոր է նիւթեպէս օգնել Թիֆլիսի աղքատաւորութեանը: Շատ բարի, խօլերան անցել է. բայց մի-թէ, դուք, յարգելի արկիւններ, մտածելու այնքան քիչ ընդունակութիւն ունէք, որ չէք հասկանում, որ եթէ է պիւզ է մի ան, խօլերան անցել է, բայց նոյն խօլերայից վնասված ընտանիքներ մնացել են, ընտանիքներ, որոնցից միւրը՝ հօրը, միւրը՝ մօրը, երրորդը՝ հասակ առած և աշխատող որդուն է կորցրել, և այլն...

Սրանց օգնեցէք, քանի որ միայն թիֆլիսցիներն պէտք է օգնէք... Ո՞ր օրվայ համար է ձեր բարեգործութիւնը... Միմիայն դրա համար, որ մի հասակ կար ու ձեր դպրոց պահէ և դուք մի օրինակելի ուսումնարան—խոհանոց բաց անէք...

Ոչ, ցանկալի է որ այդ ծանր ճգնաժամում մեր հայոց հասարակութիւնը երբեք չը հետէ «Հայուհեաց» բարեգործական ընկերութեան էպիդեմիայի միջոցին բռնած դիզբին, չը հետէ նրա վարմունքին, չը հետէ առհասարակ այդ ընկերութեան օրինակին, — և որքան հնար է, առատաձեռնութեամբ նիւթեպէս օգնել թէ կարօտ թիֆլիսցիներին և թէ մասնաւոր և գաւառների թշուառ ու կարօտ աղքատաւորութեանը:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՔԵՍԵՐՆԵՐԸ

- Ո՞ր տեղացի է ես:
- Ուրմըն (Պարսկաստանից):
- Գործը ի՞նչ է:
- Գետաբնութիւն (համարեա կէս մուրազիսնութիւն):
- Գանձի ժամանակ է այստեղ ես:
- Կայ մէկ տարի:

չը պէտք է ծածկվի, կամ մի բժիշկ, որը սովորել է բժշկականութեան միայն տեսական մասը, իսկ գործնական բժշկականութեան հոսանքում չէ աւել: Ինչո՞ւ երբ դատեցէք, նպատակայարմար են մի այդպիսի չիտութիւն, մի այդպիսի բժիշկ...

Մենք պարզեցնենք նորակազմ ծրագրի և միւս կողմից պ. Մանդլինսկի թուաբանութեան դասադրելի ամենաեական պակասութիւններից մէկը: Շարունակելով: Թուաբանութեան ծրագրում ոչ մի տեղ պարզապէս չէ ասված, թէ ինչը բաժանմունքներից որոնք պէտք է անցնել բարդ անուանական թվերի գործողութիւնները. միայն երրորդ տարվայ ընթացքում պահանջվում է անցնել «չափը»: Եթէ այդ մի խօսքով հասկանանք, ինչպէս և պէտք է հասկանալ, լոկ չափերի անունները և յարաբերութիւնները, այն ժամանակ դուրս կը գայ, որ մեր երկրասեան դպրոցներում չը պէտք է անցնել բարդ անուանական թվերի գործողութիւնները, որ, հարկաւ, անհիթելութիւն է: Եթէ «չափը» խօսքով, հասկանալ առանցական թվերի գործողութիւնները, այն դասական ստիպված կը լինենք լուծել հետևել հանելուքը. եթէ նորակազմ ծրագրեր պահանջում է 3-րդ բաժանմունքում անցնել բարդ անուանական թվերի գործողութիւնները, ուրեմն ինչ հիման վրա նոյն ծրագիրը առաջարկում է ընդունել պ. Մանդլինսկի երրորդ տարվայ դասադրելը, որ

—Ինչու յետ չես դնում ջո երկիրը:

—Գարտակ ձևը չի սեր Երթում:

Այս հարցուպատասխանը տեղի ունէր Գետաբնութեան փողոցի վրա, քաղաքային կշեռքի ծածկի տակ, ուր սիրուն հովանաւ մէջ ծաղկի թաղանթները չըջալատված, դրօշակներով դարձաւ, յատակը աղետաւորով կարմիր ծածկված բարձրատախի վրա թէյի սեղան է բացված: Տափի մէջ տեղում մի դաշտի մէջ՝ սառը ջրում դրված են շէնքով գինի և եփ տուած ջուր: Մի պատուաւոր արկիւն և օրիւրներ մատակարարում են տաք ըմպելի, որ հասցնում են անպակաս երկու ահաղին սամովարներ: Վայելողներին թէյի հետ արվում է և և մի կտոր հաց:

Ուրմընի 60 տարեկանից անց մի ծերունի է, աղուր միւրեղով ու մազերով, որոնք երկայն ու դանդուր (խուճուճ) ծածկվում են արևաշար վրի վրա. վրէն-գլուխը աւելի աղքատի է, թէ և ոչ պատասխանուն:

Մարդը եկել է քե ս Ե Ր Ո Ւ Թ Ի Ն անելու, մի տարի է քաշ է գալիս այստեղ և չի ուղում յետ գնալ հարկները, որովհետև ձեռքը դեռ դատարկ է:

Իր տեսակներին, մի և նոյն Պարսկաստանից, թիւ ու համար չը կայ. թէյի սեղաններին հանապա-դուր յաճախողներ աւելի դրանք են: Կեղտը և մարմնային ամեն անասի խախտող դրանց ծոցը-հերներն են: Բախտ էր որ թէյը կար և մի կտոր հացը, վերջում նաև Բախտ էր որ թէյը կար և մի կտոր թէյ չէ դրանք մեղ կուտէին, մեղ կը ջարդէին խօլերայի բացիւններով:

Մաքրութիւնը մօթի չըհասնելի բան է այդ անապանդների համար. ոչ մի դարչիլ բանից չեն դարձում դրանք: Ահա դրանցից մէկի օրինակը: Հաւաքաբար առաջին կամուրջից վերև Կուր գետի վրա, տաւարի առուծախի հրապարակի կողմից, բայց են աղքատաւոր ականներին բերանները, դարչիլ ապակաւորութիւնը այդ տեղի-րից իջնում է դեռ: Անմիջապէս դրանցից մի երեք չորս քալ ներքև, քաղաքի արապներին արտակ ջրի ափին պղծված է Պարսկաստանի այդ լեռնաբնակներից մէկը, գլուխը բաց: Մի դարչիլ քաշալ գլուխ. ինչ է անում. ձեռք ու երեսը լուսնում է այդ աղքատի հոսանքի ճանապարհի վրա:

Տեղիւտեղը դադրութիւն են այդ թշուառականները, կատարեալ վարակեան միջոցներ են, ճանձնից ոչ պակաս, մասնաւոր թէ աւելի էլ, ըստ որում դրանք իրանց մէջ ծնունդանում են փառք և ապա այդ փառքը աշխարհը ապակահամարում ու քանդում: Կատարեալ պատուհաններ են դրանք, և սակայն անցադիր ունեն աղքատ մաս դալու և հիւրընկալ հարեան երկիրները խօլերայի և հաղարումի ուրիշ ցաւի ու չօտի դաշտ դարձնելու:

Ինչ լաւ կը կը լինէր, եթէ այդպիսի քեասի-բութիւն անողները որոշ կարճ ժամանակից աւելի մի տեղ կենալու իրաւունքը չունենային: Մի և նոյն անդործ քեասիք պարսկաստանցիներն են ահա, որոնք մեծաւ մասամբ երկու ամիս շարունակ

անուանական թվերի գործողութիւնների հետքն, նոյնն անգամ չը կայ. չէ որ ծրագրի պարտաւորութիւն է ընդունել այնպիսի դասադրելը, որով կարելի կը լինի անցնել ծրագրած նիւթերը:

Թուաբանութեան հինգերորդ տարվայ դասընթացը նորակազմ ծրագիրը ձևակերպում է այսպէս. «Կտորակը (միայն վառն տղայոց)». Հարթ թաշախութիւն: Ասել է, հինգ տարի ուսում առած, երկրասեան դպրոցը փառաւորապէս աւարտող աշակերտուհին չը պէտք է իմանայ հասարակ կոտորակները: Ինչ հիման վրա. դուք կանանց համար աւելորդ և շոտայութիւն է կոտորակների ուսումը. դուք երկրասեան դպրոցների օրիւրները անընդունակ են իւրացնել կոտորակները: Թէ մէկ և թէ միւս ենթադրութիւնը և անաղարտ, և վնասակար, և վիրաւորական է. ոչ մի հիմք չը կայ 5-րդ բաժանման օրիւրներին դրել կոտորակների ուսումը:

Ինչ հասկանալ «Հարթաշախութիւն» ասելով, չէ որ դա էլ նոյնքան ընդհանուր, անորոշ և առաձգական հասկացողութիւն է, որքան վերապարզած հոշակաւոր «տարակաւոր դիտելը ընդհանրութեան» խօսքերը. չէ որ հաղար ու մի տարբեր ծաւալներ կարելի է տալ հարթաշախութեան, միթէ դժուար էր մանրամասն պարզել նիւթերի այն չափը, որ հարկաւոր է անցնել հարթաշախութեանից, ինչպէս այդ արած է արդու-

նակ վայելում են Թիֆլիսի բարեգործական հիւրասիրութիւնը: Մարդիկը ճրի գտել են, ճրի վախել են: Եւ աւելի ոչինչ չեն ուղում: Ահաւախիկ թէ ինչպէս այն էլ է պատահում, որ տանձը քառակի վրա անհող պառկածի բերանն է ընկնում, կրթն էլ դէպի վեր:

Ա. Մ. Եղեկեան
ԽՈՒՆԻՍԻՍԻ ՄԱՍԻՆ

Պետերբուրգի «СННЬ ОТЕЧЕСТВА» լրագրիչը գրում է հետևեալ խօլերայի մասին.

«Հնդկաստանի հիւրը, խօլերան, որը նպատաւոր հող է գտել իր համար Պարսկաստանում, միայն տիֆի և դիֆտերիաի հետ: Մարդիկ ըսկեցին մեռնել մեծ բաղնիքներում: Այդ ընդարձակ մահացութիւնը շատերին մղորեցրեց, բացառութիւն չաւանդել և Պարսկաստանի ուսուցիչ եւսպանութեան բժշկին և ահա տեսցին խօսել, որ Պարսկաստանում ժամնալու էլ կայ: Ի հարկէ, յայտնի է, որ աղետները միշտ զոյգ զոյգ են գալիս և ոչինչ դարմանաւոր չէր լինի, եթէ խօլերայի հետ միասին երևար և ժամնալու: Այդ տեսակ լուրեր բերանից բերան անցնելով՝ չէին կարող երկուց չառաջացնել ուսուներին մէջ, և կառավարութիւնն ուղարկեց մի բժիշկ, տեղի վրա իրողութիւնը հետազոտելու համար: Այժմ յայտնվում է, որ սխալ է եղել. «Ալլահի» դասակները մեռնում են միմիայն խօլերայից, որը շատ սուր կերպարանք է ստացել: Մեղ հետաքրքրում է ժամնալու երևալու լուրի հերքման իրողութիւնը և հետևեալ տեսակէտից. մինչև այժմ շատ քիչ ուշադրութիւն էր դարձնում մեր երկրին սահմանակից Պարսկաստանի սանիտարական դրութեան վրա: Այժմ թվում է թէ աւելի ուշադրութիւն պիտի դարձնեն սահմանադիր վրա: Հասկանալի է, որ աւելի լաւ է ուշ քան թէ երբեք և այդ անակալ լուրը կարող է մեղ միմիայն ուրախացնել... Սակայն ծնվում են և հետևեալ հարցերը. արդե՞ք մեր սահմանադիրը մաքրութեան մէջ պահպանելով՝ հնարաւոր կը լինի աղաւթը մեր երկրից այն հիւանդութիւններով վարակվելուց, որոնցով այդքան հարուստ է Պարսկաստանը: Չէ որ կարանտիններ չկարգեցին, բայց խօլերան դարձեալ մասաւոր սահմանները և անցաւ նոյն իսկ դէպի արևմուտք: Ուրեմն հարկաւոր են արտակարգ միջոցներ, հարկաւոր է բոլոր եւրօպայեան աղքատի վրահամուռ մաքրաւորման մասնաւոր երկրպագուների դէմ: Պարսկաստանը, որը այլ և այլ համաճարակների բռնը և տարածողն է, մասնակցում է համաշխարհային աւերակի մէջ, և ուրեմն քաղաքակիրթ մարդկութեան վրա պարտք կայ առողջացնել հարեանների վայրենի երկիրը: Մի աղքի տգիտութիւնը կործանի կերպով ներգործութիւն ունի և միւս հարեան աղքերի վրա. աղքերը իրարից բաժանող չինական պատերը նախ անհաւան են ներկայ ժամանակին և ապա ցանկալի էլ չեն, ընդհանուր մարդկային առաջադիմութեան տեսակէտից»:

Նախան դպրոցների ծրագրում:

Վերջին նկատողութիւն. մեր երկրասեան դպրոցներում թուաբանութեան դասընթացը վերջանում է հասարակ կոտորակներով, մինչդեռ արքունական տարական դպրոցների 5-րդ բաժանմունքներում անցնում են և տասնորդական կոտորակները: Ի նկատի աւանդելով, որ արքունական դպրոցներում երկու, երեք և երեք բաժանմունքները յանձնված են մի ուսուցչին, մինչդեռ հայ դպրոցներում ուսուցիչը գործ ունի ընդհանրապէս մի բաժանման հետ, ի նկատի աւանդելով, որ արքունական դպրոցներում թուաբանութիւնը դասախօսվում է օտար լեզուով, իսկ մեզանում մայրենի լեզուով, մենք համում ենք այն եղբայրացութեան, որ մեր երկրասեան դպրոցներում թուաբանութիւնից անցնելիք ծրագրած նիւթերը չէ, որ հայ ծխական երկրասեան դպրոցներում հեշտութեամբ կարելի է անցնել և տասնորդական կոտորակները:

Այնպիսով ենք մինչև հիմա ասածները.—ընտելութեան ծրագիրը բոլորովին չունենք. թուաբանութեան ծրագիրը կարօտ է արևմտական փոփոխութիւններին: Ահա հրաժեշտ և կազմել բնագիտութեան և թուաբանութեան նոր ծրագիր:

Պ. Մ.

Երեք օր է, որ խօսքն անել է մեր 5—6 հազար բնակիչ ունեցող Գլխավոր քաղաքը, օրական 20—30 զոհ տանելով. սակայն ճիշդ տեղեկություններ ժողովել անհնարին է, որովհետև պարսիկները միշտ աշխատում են ծածկել, կամ պահանջները մեղադրելով թիւը: Պարսիկները համոզված են, որ հիւանդությունների և հիւանդների մասին միշտ լաւ պէտք է խօսել, և ոչ երբեք վատը չասել, որովհետև ամեն հիւանդությունը թիւը պահանջներով նրանք ուղղում են ցոյց տալ Եւրոպային, որ իրանց երկրի և քաղաքների առողջապահական պայմաններն ավելի լաւ են, քան նոյն իսկ Ռուսաստանին: Վերջապէս պարսիկները պարզապէս ասում են, որ խօսքն, աստուածային այդ պատիժը, ուղարկվում է ոչ թէ իրանց, մահամտականներին (ուղղափառներին), այլ «մուսուլմաններին» (քրիստոնեաներին) մեղքերի համար: Այդ է քաղաքում նրանց իրանց հոգեւորականութիւնը գիշեր ցերեկ:

Ապա, երբ հիւանդութիւնն յաւանդում է, այն ժամանակ հոգեւորականները կրօնական հանդէսներ են սարքում փողոցներում, ժողովուրդը ոտաբորիկ, բայց գլխներով, կրծքներին ծանր շղթաներով դարձնելով, գլխներին հող անելով՝ հետևում է իր հոգևոր պետներին, Ալի օգնութիւնն աղերսներով ու մի գլուխ լաց լինելով: Հանդիսին հետևում են հեղափոխականներ, անգամ, որոնք իրանց մարդիկ ձիւղ տալով, նմանապէս լաց են լինում աղիողորմ ձայնով, մի երևոյթ, որ մինչև այժմ տեսնված չէ երբևէ նոյն իսկ մուսուլման օրերում... Ապա այդ ամբողջ կեդրոն ամբողջ դրնում է քաղաքի կեդրոնը՝ բաղնիսները, այդտեղ մի և նոյն ջրի մէջ հերթով լողանում են բոլորը, իսկ երեկոյան կրկին մղկիթ են գնում աղօթելու: Այդ ամբողջ անընդհատ երթևեկութիւնից այնպիսի թոյլ է կանգնած Գլխավոր փողոցներում և քաղաքում, որ հնար չը կայ մի ամենափոքր տարածութեան վրա որ և է բան որոշելու...

Ամեն օր մօլանները, խմանները, սկիզներն ու կանաքը՝ նոր-նոր կապներ են տեսնում, բայց միշտ այնպիսի երանքներ, որոնք նիւթապէս ձեռնուռ են հոգեւորականներին: Երբդ են տեսնում, օրինակ, որ այս ինչ տեղ մի սուրբ մարդ, կամ սուրբ կին է յայտնվել, որը բռնվում է խօսքից: Ժողովուրդը խոնավում է մեծ բազմութեամբ այդտեղ, դրամներ է թափում, իսկ այդ փողերի ժողովուրդը, ժողովուրդի փողերից օգտւողը՝ դարձնալ հոգեւորականութիւնն է, որը հնարում է սուրբերին: ***

ՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՄՆԱԳԻՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ, 24 օգոստոսի: Օգոստոսի 22 և 23-ին Պետերբուրգում հիւանդացան 103, մեռան 40, առողջացան 88:

ՏԱՇԿԵՆՏ, 24 օգոստոսի: Խօսքն զարարեց: ՎԻԵՆԱ, 24 օգոստոսի: Լրագրական մասնաւոր տեղեկութեան նայելով, աւստրիական դահի ենթադրված թագաժառանգ էրցհերցոգ Ֆրանց Ֆերդինանդը խտն նշանվելու է պրինցուհի Կլեմենտինա Բուրբուրգի հետ:

ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ, 25 օգոստոսի: Երեկ Նոյա կայսերական Մեծութիւնները այցելեցին խօսքի ժողովին հիւանդներին, պտուղներ օղբաբանեցին հիւանդանոցի տղամարդկանց առաջին և երկրորդ բաժինները, որտեղ կային 65 հիւանդ, և կանանց երրորդ բաժինը, ուր պառկած են 30 հիւանդներ: Յանկանալով հիւանդների շուտափոյթ առողջութիւն, Նոյա Մեծութիւնները մնաւ բարով ասեցին և գնացին Ալեքսանդրեան հիւանդանոցը, ուր

բանադներն են պարկած, պտուղներ երեք բաժիններ, որտեղ պարկած էին 132 հիւանդներ. այդտեղ թագաւոր կայսրը և թագուհին կայսրուհին այցելեցին ողորմած քղերին, որը հիւանդներին խնամելով, ինչն էլ հիւանդուցել էր: Խօսքից անհիւանդանալու առաջին առնելու նպատակով, հրամայված է զինուորական վարչութեան, որ զինուորներին, և զինուորական իշխանութեան ներքայ գտնվող վարչութիւններին թէյ ըստմանով, այն բոլոր տեղերում, ուր երևացել է կամ կերակր աւանդական խօսքն: Տիւրքի աղետանալով, իրանցիւն գնդի գնդապետ Կոստէ Նշանակված է Պետերբուրգի փոխահաւանդապետ:

ՆԻՃՆԻՑ-ՆՈՎՊՈՐՈՎ, 25 օգոստոսի: Երկրորդ կոնգրեսներին 86 անդամները 13 կանանց հետ նախաձեռնեցին նախագապետի մօտ, տեսանքաբար և տեսնվածաբար, և շատ իրեղծներ գնեցին: Մօրոյով 200 մարդու ճաշ տուեց զինաւոր տան մէջ:

ՎԻԵՆԱ, 25 օգոստոսի: Այստեղ բացվեց երկրորդ միջազգային դերմատոլոգիական կոնգրէսը: Նախագահ ընտրված է պրոֆէսոր Կապուլի փոխնախագահներ թիւում և Կլեյվի համալսարանի պրոֆէսոր Ստոկոլմիւնկով:

ՊԱՐԻՅ, 25 օգոստոսի: Այսօր ժամանեց նախագահ Կապուլի: Կայսրանում նախագահին դիմաւորող անձանց թիւում էր և Բարոն Մօրիսը: Բուսական շուր հազար մի երկաթ ուղեւորացի կար: Նոյն, որը, համարելով երկաթային, առեց. «Համբուրում եմ Ռուսաստանին»: Նախագահին այցելեց Լեյպտանտները զուգորդ. ժողովուրդը, ճանաչելով զուգորդ, ողջունեց նրան գոչելով: «Կեցցէ Ռուսաստանը, կեցցէ թագաւորը, կեցցէ պրինցը, Կապուլ և հանրապետութիւնը»: Բիւր և Ֆրէյսին միմիայնակ այցելեցին Գլխին: Գլխը պարկած էր թախտի վրա. խոսակցութիւնը տևեց 1/2 ժամ, և մասնաւոր անձինք այդ տեսակցութեան ներկայ չէին: Գլխը իրան աւելի լաւ է դրում, երկաթը մէջ է մնալ մօտ մի ամիս, և ապա ուղեւորել Կանն: Միմիայնակ մտադրութիւն ունի զեկտեմբեր ամսին ստանձնել իր պաշտօնը: Մարտիկ տանիարական մասնաժողովը վճռեց այլ ևս թոյլ չը տալ, որ ամիս ինչն են ուսուցիչ զաղթական հրէաները:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՐԳԻ ԲՈՐՍԱ			
Օգոստոսի 21-ին			
Լողօնի վրա 10 ֆունտ արծէ	98	75	4
Բերքի վրա 100 մարկ	48	45	2
Պարիզի վրա 100 ֆրանկ	39	25	2
Ռսկի	7	88	2
Մարայի կուպոններ	157	62	2
Արծաթ	1	08	2
Բորսայի դիվիդենդ	—	—	—
Պետ. բանկի 5% տուա 1 շրջանի	103	37	2
— — — — — 2-րդ	103	—	—
— — — — — 3-րդ	—	—	—
— — — — — 4-րդ	—	—	—
— — — — — 5-րդ	—	—	—
— — — — — 6-րդ	102	75	2
6% ոսկեայ ընդուն	161	50	2
4% ոսկեայ փոխառութիւն	161	—	—
Արեւելեան 5% փոխառ. 1-ին շրջ.	—	—	—
— — — — — 2-րդ	102	87	2
— — — — — 3-րդ	104	75	2
Ներքին 5% առաջին փոխառութ.	236	25	2
— — — — — երկրորդ	221	25	2
Պետական երկաթուղային ընդուն	103	75	2
5 1/2% ընդուն	—	—	—
4% ներքին փոխառութեան	94	75	2
5% գրաւ. թղթ. աղ. կալ. բանկի	102	—	—
Աղ. կալ. Պետ. բանկի խաղաղութ.	193	25	2
Գրաւ. թղթ.	105	62	2
5 1/2% վրայակ. գլու. հող. բանկի	—	—	—
4 1/2% գրաւական թղթեր կարգած	153	—	—
— — — — — փոխ. կրեդիտ. ընկեր. մտալ	101	75	2
— — — — — թղթաւ	—	—	—
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ. ընկերութեան օրվագրաններ	102	—	—
Մոսկովայի քաղաք. օրվագրաններ	101	25	2
Օրվագր.	101	50	2
Թիֆլիսի	—	—	—
Գրաւ. թղթ. Թիֆլիսի կալ. բանկի	—	—	—
— — — — — փոխալիս	—	—	—
Ս. Պետերբուրգի բորսայի տրամադրութիւնը հանդարտ է:	—	—	—

Խմբագիր-Հրատարակող՝ ԳԻՐԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆ

ԱՐԾՐՈՒՆԻ ՀԱՅՈՑ ՕՐԻՈՐԴԱՅ ԳՊՐՈՑԻ Համար Հարկաւոր է մի ՌԻՍՈՒՑԻՉ և մի ՎԱՐՈՒՅԻ, կամ ԵՐԿՈՒ ՎԱՐՈՒՅԻ ձեռնառու պայմաններով: Պայմանների մասին դիմել «Մշակի» խմբագրատուն, պ. Խ. Մալուխանին: № 97 1—5

ԵՐԶՐՈՒՄԻ ՀԱՅՈՑ ԳՊՐՈՑԻ Համար Հարկաւոր է ՏԵՍՈՒՉ: Ցանկացողները իրանց պայմաններով թող դիմեն «Մշակի» խմբագրութեան: № 97 1—4

ՂՈՒԲԱՅԻ ԳՊՐՈՑՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ՀԱՐԿԱՒՈՐ ԵՆ ՎԱՐՈՒՅԻ ԵՆ ՌԻՍՈՒՑԻՉ, 500-ական ռուբլի ուժիկներով. վարժուհին ցանկալի է, որ աւարտած լինի կամ արքունական կամ հայոց միջնակարգ դպրոցներում: Պայմանների համար դիմել Մեքլուսեանցին, «Հանրամատչելի» զրաբարան՝ Միջին փողոց: № 94 4—4

ԵՐԵՒԱՆԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆԻ ԱՌԱՎՆԵՐԻ ԽՈՐՀՈՐԴԻ Հրաւիրում է ցանկացողներին ընդունել ժողովարանի ԲՈՒՅԵՏԻ պահելը 1-ին յունիսի 1893 թվականի երեք տարի ժամանակով: Ցանկացողները կարող են այդ մասին ներկայացնել խորհրդին զրաւոր խնդիրներ մինչև ներկայ տարվայ հոկտեմբերի 15-ը: Պահանջվում է մի հազար ռուբլի զրաւական:

Մանրամասն տեղեկութիւններ ստանալու համար Հարկաւոր է դիմել խորհրդին: № 96 2—2

ՄԻ ՀԱՅ ՕՐԻՈՐԴ, որը ընդունված է ուսուցչական ցուցակի Բ. կարգի մէջ և մի քանի տարի պարապել է ուսուցչուհու ձեռնարկ, ցանկանում է հայոց եկեղեցական դպրոցներից մէկում լինել ուսուցչուհու՝ հետևեալ առարկաներից. թուրքական լեզու, թուրքական լեզու, ձեռագործութիւն, և կարու-ձե կաշիներով մեղօթով: Նաև կարգապահ վարժուհի, շաբաթական 20—24 զատի պարտաւորութիւնով: Դիմել Բաթում. տէր-Կոստանդին Տէր-Ստեփանեանցին: 2—4

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱԻՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

ԲՈՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱԽԱՐԱՐԵԱՆԻ

(Կուկիա, Վ. օրոնցովի արձանի հանդէպ)

Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր, բացի կիրակի օրերից:

ԱՌԱՌՈՏՆԵՐԸ՝

Բ. Ա. ՆԱԽԱՐԱՐԵԱՆ—11—12 ժ. միարտաժողով (և ատանայալ) սիֆիլիսի և աքացուի Գ. Գ. ՌՈՒԿՈՎՍԿԻ—10—11 ժ. ներքին, երկաթային և կանանց ց. Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—12 1/2—1 ժ. ներքին և երկաթային ց.

ԵՐԵՒԱՆԻ

Ա. Բ. ԱՆԿԱՍԵԱՆ—5—6 ժ. ներքին ց. և երկարաբուժութեան: Բ. Ա. ՆԱԽԱՐԱՐԵԱՆ—6—7 ժ. Ա. Ա. ԳԱՌՈՍՍԿԻ—6—7 ժ. կաշուի ցանքի, սիֆիլիսի և միարտաժողով. Վճար—50 կ: Համախորհրդի (կոմիտեի) համար առանձին:

32—52 (5) 90—№ 79 Հիւանդանոցի վերաբուժող բժշկապետ Նախարարեան

Ե Վ Ե Լ Ի Ն Ա

ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ ՎԵՍ (Հոգեբանական էտիկ.)

Դիմել 50 կոպէկ (պատի ծախսով)

Ծախվում է. «Մշակի» խմբագրատանը, Կենտրոնական և Խիդէկի զրաւաճառանոցներում և Միջաշէկեան կամուրջի վրա գտնվող Յովհաննէսովի զրաւաճառանոցում. (№ 126) 8—20

ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

(Թիֆլիս, Նագորնայա փողոց, № 9)

Ցանկացողը, ունենալ իրանց առեւտրական գործերի համար անցեալ յունիս ամսում ուսման ընթացքը աւարտած աշակերտներ և աշակերտուհիներ, թող բարեհաճեն դիմել կուրսերի հիմնողին, Ս. Մանուէլեանցին: Աւարտողները ստացել են մասնագիտական առեւտրական կրթութիւն, կովկասի ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուի հաստատված ծրագրի համեմատ, և ունեն օրինաւոր առեւտրական եր:

Ընդունելութիւնները սկսվելու են սեպտեմբերի 15-ից: Կուրսերի ծրագրեր և կանոնները կարելի է ստանալ ձրիապէս եղբ. Մովսիսեանցի բանկային գրասենեակում և կուրսեր հիմնողի բնակարանում: Օտարաբարաբար դիմում են ТиФисъ, учредителю коммерческих курсовъ С. П. Мануэляну.

№ 88 (Օր. 6, 27, Սեպ. 3, 10 և 17.) 2—5

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԻ

Հ. Յ. ՕՐԻԵԼԻ

Սոյալական փողոց, սեփական տանը № 15—16

ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ Ե ՀԻՒԱՆԴԱՆԵՐԻՆ

Առաւօտեան 12 ժամից մինչև 2 ժ. և երեկոյան 5 ժամից մինչև 7 ժ. Կիրակի և տօն օրերին առաւօտեան 8 ժամից մինչև 2 ժամ՝ կէսօրից յետոյ: (№ 145) 74—150

ՄԻՋՈՑ ԽԱՐԲՈՒՄԻ ԴԵՄ

«Ольфакториумъ Нудилинъ»

М. Л. ЖИРМУВСКАГО.

Բժշկական դեպարտամէնայի թղթաւորված

ՕԼՖԱԿՏՕՐԻՈՒՄ ՆՈՒԴԻԼԻՆ

Մ. Լ. ԺԻՐՄՈՒՆՍԿԻՆ

Ծախվում է 40 կոպէկով

Կեղադր ծական Ապրանքների վաճառման կովկասեան ընկերութեան մէջ Թիֆլիսում: № 12 40—40

ԴԵՂԱԳՈՐԾ Ա. Ս. ԱՐԻՍՏԱԿԵԱՆԻ ՊԱՇԵՍՏ ԵՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԴԵՂԵՐԻ, մորթին զեղեցկացնող և հոտաւէտ, նոյնպէս և առողջապահական նիւթերի և անտեսական գործիքների, բացված է Կուկիայում, Վ. օրոնցովի արձանի հանդէպ, բժշկապետ Նախարարեանի առաջին մասն. հիւանդանոցի տակ: (№ 67) 19—100 (Լ. 2.)

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր

ՍԱՐՈՒՇԵՆ գիւղի միգրանտ ծխական ուսումնարանի համար հարկաւոր է մի ՌԻՍՈՒՑԻՉ՝ ուսուցչական արտօնութիւնով, որը պիտի աւանդէ բոլոր առարկաները՝ բացի կրօնից, վարձ կը ստանայ տարին հինգ հարիւր ռուբլի, տուն, ծառայ և վաւելիք ձրի: Ուսուցչը ըստ ցանկութեան հիմնադրի՝ Ալիպեան Գրիգոր աղայի պիտի լինի ամուսնացեալ և ընտանեօք. թող ուրեմն ցանկացողները բարեհաճեն իրանց ցանկութիւնը ինձ յայտնել՝ մինչև մէկն սեպտեմբերի:

Առաջնորդ վիճակին Արցախայ՝ Ա. Կարապետ եպիսկոպոս: 2—2